

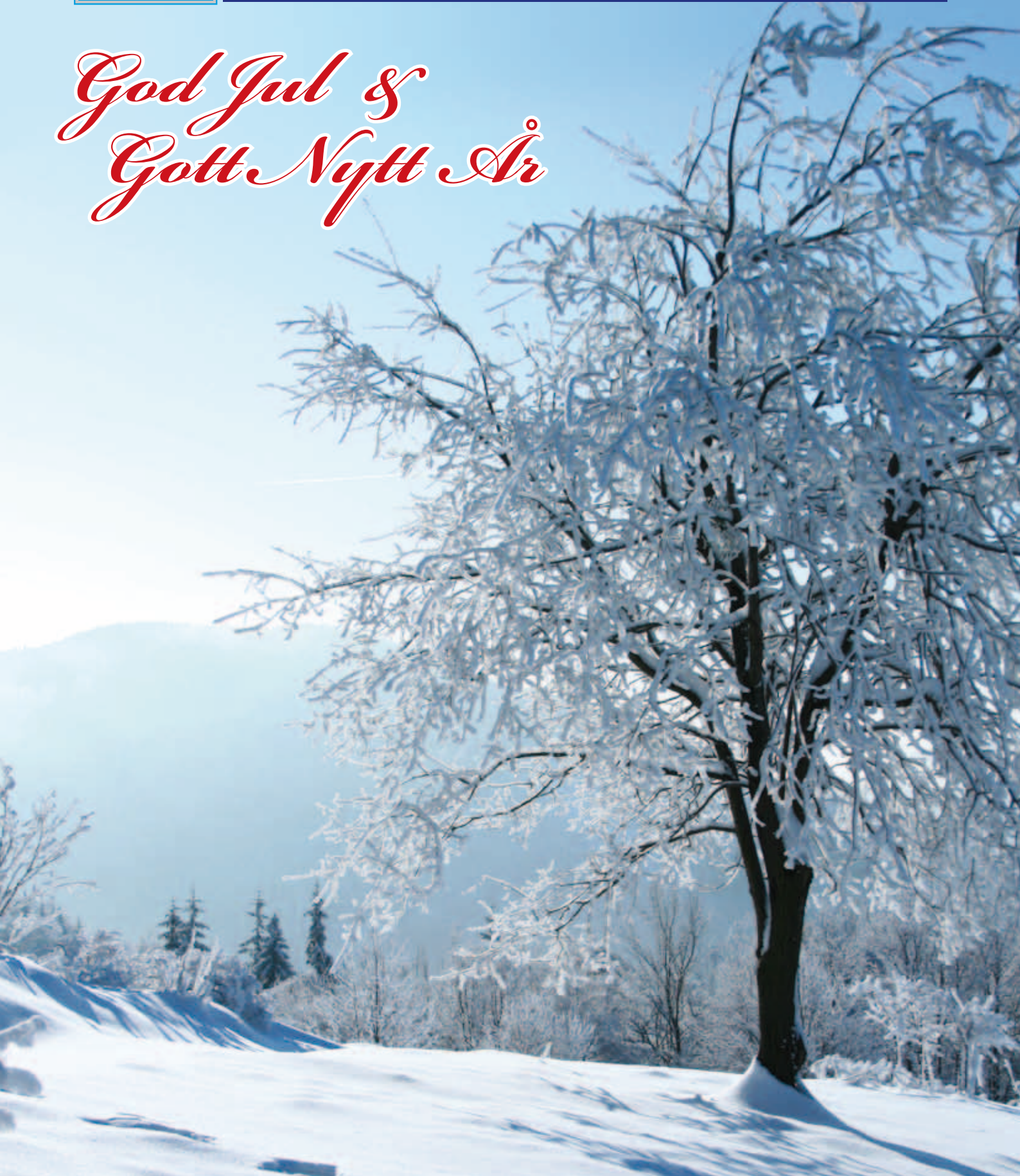

NR 4 • December 2010

Mun&Hals

EN TIDNING FÖR MUN- & HALSCANCERFÖRBUNDETS
MEDLEMMAR, ANHÖRIGA OCH STÖDJANDE

*God Jul &
Gott Nytt År*

Mun&Hals

Årgång 36 • Nr 4 2010

MHCF

MUN- & HALSCANCERFÖRBUNDET

KANSLI & REDAKTION

Barks Väg 14, 170 73 Solna

TEL. 08-655 83 10 - FAX. 08-655 46 10

E-POST kansli@mhcforbundet.se

HEMSIDA: www.mhcforbundet.se

PG 85 17 54-2 - BG 5703-3573

ANSVARIG UTGIVARE

Sören Selinder

REDAKTÖR

Gunnar Schneider

MEDARBETARE I REDAKTIONEN

Viola Landewall, Ulf Jönson

FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Sören Selinder

Östermalmsgatan 21

854 60 Sundsvall

TEL. 0691-610 65

MOBIL 070-327 11 54

E-POST soeren.selinder@telia.com

GRAFISK FORM

Gunnar Schneider

E-POST g.schneider@telia.com

TRYCK

Ågrenshuset Produktion

MATERIAL

till tidningen sänds till:

Mun- & HalscancerFörbundet

Barks väg 14, 170 73 Solna

Märk kuvertet Mun&Hals

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt, ej beställt material.

Insänt material returneras

endast på begäran.

Eftertryck och citat är tillåtet

om källan anges.

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

ORDFÖRANDE Hans-Ola Fors

Standgatan 19 - 952 33 Kalix

TEL. 0923-776 60 - FAX: 0923-155 90

E-POST: info@laryngfonden.se

HEMSIDA: www.laryngfonden.se

PLUSGIRO 91 82 58-5

BANKGIRO 5936-5338

Innehåll

- 4-6 CYPERN** rehabresa med Stockholmsföreningen
- 7 RIGA** dalaföreningen på utflykt
- 8 ORDFÖRANDEMÖTE** rapport
- 9 45-ÅRS- JUBILEUM** Göteborgsföreningens firande
- 10 SMHI** Stockholmsföreningens besök på väderlekstjänsten
- 11 KJELL ANDERSSON AVLIDEN**
- 12 PATIENTINFORMATÖRER** utbildning
- 13 AVTACKNING** från sjukhuset i Örebro
- 14 FÖRENINGSMÖTE** i norrlandsföreningen
- INFORMATION** från förbundets säkerhetsavdelning
- 15 FRÅGESPORT** ny tipsrunda med allmänna frågor
- 16-17 MEDLEMSMÖTE** i norra föreningen
- 18 FAKTASIDA** från förbundet
- 19 FÖRENINGSSIDAN** med information om kontaktpersonerna

Nästa nummer utkommer i mars 2011
Materialstopp till nr 1 är 1 februari 2011

Ledaren

År 2010 går snabbt mot sin ände. Under året har många förslag beslutats och genomförts, bland annat vår förnyelse, till det bättre. Vi kan konstatera att tillströmningen av nya medlemmar ökar under året.

Jag blev inbjuden till att delta på Göteborgsföreningens rehabilitering/45 års jubileumsmöte. En välarrangerad tillställning där trivsel och en mycket varm gemenskap genomsyrade dagen. Noteras kan göras att denna förening var den första laryngförening som bildades i Sverige och som sedermera slogs ihop med andra föreningar och blev tillsammans nuvarande Mun & Hals Förbundet.

Jag har även blivit inbjuden till föreningen Södra Sverige och deras rehabiliteringsmöte på Ronneby Brunn. Det var ett möte tillsammans Göteborgsföreningen som var väldigt fint planerat, med fina föreläsningar, och genomfördes på ett gemytligt sätt med många "medmänniskor". Sådana möten ökar intresset att delta, skapa gemenskap och ger medlemmarna mycket.

Beslutet av Fondstyrelsen att upphöra med bidrag till rehabiliteringsresor, på grund av den finansiella krisen i

omvärlden, är förståelig. Men glädjande är att bidrag till föreningarnas möten med rehabiliterings aktiviteter kommer att prioriteras enligt Fondstyrelsen.

Styrelsen har också deltagit i Nordiskt samarbete i Danmark samt ett förberedande möte i Norge, för Nordisk Kongress 2011 som sker i Fredrikstad, Norge.

Inför utredningen av den nya Tandvårdsreformen har Ulf Jönson och jag besökt socialdepartementet och framfört våra synpunkter och klargjort tandvårdsbehovet och dess ekonomiska konsekvenser för många av våra medlemmar.

Utbildning av patientinformatörer är beslutat att genomföras och det kommer att ske första delen av år 2011.

Nästa års riksstämma är planerat att bli 2011-05-18/19. Johannesbergs slott Roslagen, är förbokad som platsen vi håller till på. Detta för kännedom för föreningarnas planering.

Jag vill att ni får ett gott slut på detta år samt önskar er God Jul och Gott Nytt År

Sören Selinder

- ♥ har 11 läns- och regionföreningar runt om i landet
- ♥ bevakar och tillvaratar medlemmarnas intressen
- ♥ arbetar aktivt för att hjälpa medlemmarna tillbaka till ett meningsfullt liv
- ♥ ordnar rehabiliteringsseminarier och -resor
- ♥ har sitt kansli i Solna
- ♥ arbetar för att starta samtalsgrupper för både patienter och anhöriga antingen via sjukvårdspersonalen eller i lokalföreningarnas regi
- ♥ ger ut tidningen Mun&Hals med aktuell information, artiklar och reportage
- ♥ har regelbundet kurser för förbundets och föreningarnas förtroendevalda samt antirökinformatörer
- ♥ håller kontakt med myndigheter och serviceorgan
- ♥ tillhör Handikapporganisationernas Samarbetsorgan
- ♥ är en av huvudmännen i Cancerfonden
- ♥ har kontakt med motsvarande förbund i andra länder
- ♥ har förtroendeanslutna läkare, tandläkare, logoped, kurator och dietist
- ♥ har instiftat den fristående Stiftelsen Laryngfonden

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

*i kamp mot
Strup- och munbålecancer*

Laryngfonden – en fristående fond instiftad av Svenska Laryngförbundet – står öppen för ansökningar om bidrag, vilka kan beviljas i enlighet med fondens ändamål:

Fondens ändamål är att främja forskning och utveckling, särskilt inom områdena laryng-, hemilaryng- och glossektomi samt främja vård och rehabilitering för behövande sjuka inom dessa områden, dock ej sådant som åligger stat, landsting och kommun, enligt gällande lagar, regler och praxis.

*Bidrag och gåvor
emottages tacksamt på:*

Plusgiro

91 82 58-5

Bankgiro

5936-5338

Ansökningsblankett för bidrag finns hos:

Stiftelsen Laryngfonden

Strandgatan 19 • 952 33 Kalix

Tel: 0923-776 60 • Fax: 0923-155 90

E-post: info@laryngfonden.se

Hemsida: www.laryngfonden.se

Resa till Cypern

Några rader från vår trevliga resa till Cypern!

DEN 8 OKTOBER sågs vi på Arlanda i tidiga morgonstund kl 03.00 för att flyga till Cypern KL 06.00, 38 nyfikna men trötta stod vi där och väntade o trampade.

Man måste ju säga att det går fort att komma fram, efter 4-5 timmar så landade vi i Larnacka till 28 graders värme. Vad bättre kunde man önska sig 14 dagar framåt. Några enstaka moln hade just denna dag kl 12.00 landat på himlen med något regnstänk, men vad gjorde det.

Nästkommade dagar så fanns det hur mycket sol som helst att söka sig till, både vid poolen och i vår lilla lagun vid havet, där vi kunde krypa ner i 26 gr värme. I poolen var det lite svalare, men vad

gjorde det för att varje dag var det vattengympa för mig i alla fall ca 45 min och det gjorde mig mycket gott.

FRITIDSRESOR som vi åkte med drev denna verksamhet, och det roliga var att man fick ofta olika flickor och pojkar som ledde gympan, det blev aldrig långtråkigt.

Vi hade ju våra sammankomster i gruppen vid ett par tillfällen, vid första tillfället så informerade vår utsedda reseledare Eva om att hade vi frågor och förslag på saker vi kunde göra tillsammans så skulle vi ta upp det.

En kväll träffades vi hos henne och maken Stig, det var gått om plats, takterassen blev fin för att

inta en drink på, med snacks och små korvar och mycket språkande med varandra.

En kväll gick vi alla på en grekiskt restaurang, där det spelades och dansades grekisk dans, god mat och glam o stim. Avslutades med långdans innan vi gick hem.

SISTA VECKAN kom ordförande Gunnar med fru Marianne och då var det åter en samling, denna gång utanför två av deltagarnas lgh Maj-Britt o Hugo. Där blev det medlemsmöte med goda sandwich gjorda av vår alltid förträffliga kock Bert, lite vin festade vi till med också, men det är annars sällsynt på våra medlemsmöten, men nu var vi ju i ett varmt land.

Ett gäng ute på vift

Harú sett vilka brudar

Vad säger du, ska vi ta ett dopp efter biran

Nattmackan

Den berömda blå lagunen

Några ur gruppen som fikar

Medlemsmöte med buggsexa, ser ut som på Finlandbåten ungefär

Shoppingrunda

Jag och Lena var uppe i Troodosbergen på en resa som Fritisresor arrangerade och den var mycket sevärd vi färdades upp med buss ca 1600 meter över havet och vandrade sedan ner genom skogen över bäckar och stenar, knagglig terräng men vad gjorde det när gym-paskorna var på, mycket mycket vackert.

Vi gjorde även en utflykt till Nicosia som blev delat 1974. Vi besökte

Nu är det stranden som gäller

Suck! Hemresa

*God Jul
och
Gott Nytt År*

önskar
**Mun- & Hals-
cancerföreningen
Stockholms Län**

givetvis turksidan och fick en fin stämpel i passet för att kunna passera deras lilla passkontroll. Det var mycket fattigare på andra sidan.

Kändes att det inte var samma standard. Vi besökte en fin moske och en vacker katedral och vi fick även gå till Saluhallen som inte hade så mycket frukt o grönt som vi trodde. Den tidigare stora saluhallen var stängd nu. Resan innehöll också ett besök på en åsnefarm. Mycket märkligt en engelsman hade tagit sig dit och öppnat en farm... Dit fick folk vända sig för att köpa en åsna...

Det fanns många utflykter att

göra, vet att någon var i Famagusta, spökstaden som idag inte används till någonting.

CYPERN var en toppenfin ö med mycket fin växtlighet, men just nu blommade det inte det så mycket. Kom tillbaka i januari sa guiderna, då får ni se blommor.

Stort, stort tack för en trevligt ordnad resa hälsar jag till researrangören Eva och Laryngfonden som bidragit till resan.

**Text: Karin Hjelm
Foto: Lena Lillehammer**

Rigaresea

Dalaföreningens Rigaresa

DEN 20 AUGUSTI, en solig och varm sommardag åkte 12 av Dalamedlemmarna med buss till Stockholm. Där klev vi ombord på Tallink – Silja Lines båt Romantica. När vi fått våra fina hytter, samlades vi för att inmundiga det stora smörgåsbordet. Resten av kvällen var det fria aktiviteter och vi tog del av de rika utbudet av underhållning och möjligheter att dansa.

EFTER ÖVERRESAN, som var mycket lugn och inte bjöd på några väderutmaningar, åt vi frukost och där efter var det dags för rundtur med buss i Riga. Vi hade en bra guide, som visade oss de flesta historiska platserna.

Riga är ju en gammal Hansastad, som också har varit i svensk ägo. Sommaren 1621 lyckades Gustav II Adolf att inta staden, som förblev svensk ända fram till 1710. Denna tid ansågs vara en bra period i stadens historia och levnadsvillkoren för letterna förbättrades. Ända fram till 1660 var Riga den största svenskkontrollerade staden. Först därefter gick Stockholm förbi och blev större.

STADEN RIGA är numera upprustad och i varje fall fasaderna är välputsade och hela. Som i andra Hansastäder, ligger husen med gavlarna ut mot gatan.

NÄR VI GJORT RUNDTUREN med bussen, blev vi guide till fots genom staden, av en mycket språkkunnig och engagerad guide. Dock pågick en flyguppvisning under tiden, varför det var mycket högt buller, så att det blev lite svårt att uppfatta vad guiden sade. Flygplanen var gamla sovjetiska plan från andra världskriget och de gjorde helt fantastiska konst, som knappast skulle tillåtas i Sverige, ovanför våra huvuden.

Efter guidningen följde åter ledig tid och vi kunde gå runt och handla t ex stickade vantar, halsdukar, mössor och dylikt. Kanske inte vad vi behövde just då men kanske bra med tanke på att det även kommer en vinter.

Den lettiska maten är ganska tyskinfluerad och består oftast av grytor av olika slag. Efter guidning och sen lunch, gick bussen tillbaka till vår båt och vi installerade oss igen i våra hytter. Samling skedde sedan i ett konferensrum där vi höll möte och tog upp främst frågor om rekrytering och hur vi bäst skulle göra oss kända bland presumtiva medlemmar. Ann-Kristin Testad informerade också om en kurs i Mindfullness som hon gått igenom med hjälp av Stiftelsen och som hon tänker erbjuda till våra medlemmar.

Samlingsbild av deltagarna

EFTER MIDDAGEN som följde, var det åter ledigt och vi hade åter en lugn överfart med gott väder. Vid frukosten kunde vi under en lång tid blicka ut över den svenska skärgården, som var på sitt allra soligaste humör.

DET BLEV EN MYCKET LYCKAD utflykt och vi är också glada att vi har fått nya medlemmar och att våra Gävlevänner Ulla och Björn Rosén hade möjlighet att delta i resan. Anita Öjtorp var med för första gången tillsammans med dotter Erika.

Alla kom lyckligt hem och vi ser nu fram emot flera resor av liknande karaktär med flera deltagande medlemmar.

Per Testad

Intresseanmälan:

Jag vill veta mer om MHCF:s verksamhet   Jag vill bli medlem.

NAMN: .....

ADRESS: .....

POSTADRESS: ..... TELEFON: .....

Lägg kupongen i ett kuvert och skriv: Mun- & Halscancerförbundet, 20403787, 170 07 Solna

Skriv också högst upp i högra hörnet på kuvertet: FRISVAR. Titta gärna på vår hemsida: www.mhcforbundet.se

Ordförandemöte

Ordförandemöte

HÖSTENS ORDFÖRANDEMÖTE hölls den 2 november på kansliet i Solna. Dessa gemensamma möten, med ordförandena i lokal- och regionalföreningarna samt förbundsstyrelsens arbetsutskott, återkommer regelbundet två gånger om året. Tanken är givetvis att vi ska ge varandra information, både från förbundet och från de olika föreningarna. Mötet är ett viktigt forum där vi kan ge varandra råd och tips och även inspiration till utveckling av den egna föreningens verksamhet.

VID VÅRT MÖTE nu i höst informerade inledningsvis Sören Selinder om att förbundets verksamhet enligt nuvarande prognos kommer att medföra ett mindre ekonomiskt överskott för 2010. Han talade också om ett nordiskt samarbete

med Sverige, Norge, Danmark och Island som pågår kontinuerligt med gemensamma möten två gånger varje år. En aktuell fråga i det sammanhanget är ett samarbete kring tandhälsan och tandvården för våra medlemmar. En gemensam utvärdering ska göras och ansvarig för vårt förbund i detta är under tecknad. Hos oss pågår en statlig utredning rörande det svenska tandvårdsstödet. Sören Selinder och Ulf Jönson har uppvaktat tandvårdsutredarna på socialdepartementet och informerat dom om hur viktig tandvårdsfrågan är för våra medlemmar.

Vid ordförandemötet pratade vi också en del om de olika arbetsgrupper hos Handikappförbunden som MHCF deltar i. En sådan grupp behandlar frågan implementering

av FN:s deklaration om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I den är Lisbeth Månsson från Göteborg representant för MHCF. I Canceralliansen, en samverkansorganisation mellan de olika cancerförbunden, ingår Gunilla Beling och Gunnar Schneider från vårt förbund.

FRÅGAN OM UTBILDNING för patientinformatörer har nu kommit så långt att arbetsgruppen nu tar fram ett förslag till utbildningsinsatser och den har också gjort en framställan om ekonomiskt stöd från Laryngfonden.

Sedan flera år tillbaka är MHCF medlem i Handikapphistoriska Föreningen (HHF) som nyligen startat ett projekt där bland annat de olika handikappföreningarnas historia ska uppmärksammas. Här kommer också vårt förbund att delta.

ORDFÖRANDEMÖTET diskuterade också om det nya namnet - Mun- och Halscancerförbundet, -föreningen - medfört att kontakterna utåt har underlättats. Av diskussionen framgick att i mötet med enskilda medlemmar har namnförändringen inte medfört någon större skillnad men med allmänheten, myndigheter och andra organisationer underlättar namnet "i klartext" kontakten.

SLUTLIGEN, frågan om informationsskyltarna var aktuell också vid det här ordförandemötet. Man kunde konstatera att det är en stor spännvidd mellan föreningarna vad det gäller antalet uppsatta skyltar. Någon förening har ännu inte hunnit sätta upp någon skylt alls medan södra föreningen har så många som 15 skyltar.

God Jul & Gott Nytt År

önskar
Mun- & Hals-
cancerföreningen
Göteborg

God Jul & Gott Nytt År

önskar
Mun- & Hals-
cancerföreningen
Uppland

Text: Ulf Jönson

Jubileum

45-års Jubileum med seminarium

11 september 2010

VI TRÄFFADES PÅ NOVOTELLS som ligger vid infarten till Göteborgs hamn. Vi var ungefär 45 medlemmar. En del inbjudna från olika delar av landet. Till en drink samlades vi och Gösta Jorhede vår ordförande hälsade oss alla hjärtligt välkomna och vi fick tillfälle att prata o presentera oss en stund innan maten.

VI SLÖT SAMMAN vid vackert dukade små runda bord, mycket trevligt. Förrätten serverades, därefter middag och dessert. Allt mycket läckert och välsmakande. Lagom till kaffet med avec fick vi underhållning med musik o sång av två spelemän från Trollhättan.

Därefter kom Claes från Kapitex som demonstrerade sina produkter, vilka var intressanta för de laryngektomerade. Det fanns även produkter att köpa av Claes.

ÖVERTANDLÄKARE i käkkirurgi Bodil Fagerberg/Mohlin höll ett mycket viktigt och intressant föredrag. Det handlade om tandvården och inte minst muntorrheten, då vi som är strålade är mycket känsliga runt mun o halsområdet. Vi måste varje år kolla oss på odontologen i Göteborg, och se till att sköta vår munhälsa extra. Bodil och hennes sköterska Carina har hand om cancerpatienter och vet hur vi ska behandlas och vad vi ska tänka på.

SÖREN (vår förbundsordförande) Viola vår alltiallo samt Kristina från kansliet i Stockholm tackade oss och vi fick en fin present.

LOGOPED Lena Lagesson höll föredrag om talsvårigheter, vilket var både intressant, viktigt och givande.

VI TACKAR LARYNGFONDEN som gav oss möjlighet att genomföra detta.

Många kramar från Göteborgsföreningen

Lisbeth Månsson

Stockholmsföreningen besöker SMHI

DEN 9:E NOVEMBER gjorde Stockholmsföreningen ett sedan länge planerat besök på SMHI i Norrköping.

Det var som om vädergubbarna ville välkomna oss med det värsta tänkbara väder, dagen innan var en underbar höstdag med strålande sol, men på kvällen varnade väder rapporten om storm och snö till nästa dag och dom kan tydligen sitt jobb, för nog var det snö och blåst alltid.

Man vi fick en jättetrevlig dag i alla fall – trots vädret. Väl framme var det dags för lunch, gott med kålpudding och lingon.

Sedan tog Sofia Karlsson hand om oss och berättade mer om den Meteorologiska anstalten, som startade i Stockholm redan 1874 men flyttade därifrån 1945. SMHI är en statlig myndighet med c:a 600 anställda i hela landet och finns även bl. annat på Arlanda, i Sundsvall och i Göteborg. SMHI har observationspunkter c:a 150 markstationer och ett hundratal manuella stationer, den äldsta ända från 1756 och finns i Stockholmsområdet.

Det finns även Bojar till havs, båtar och flygplan även ballonger som kan skickas upp till platser därifrån det inte annars kan rapporteras,

satelliterna kan göra observationer från en höjd upp till 36000 km.

Alla dessa observationsstationer kan mäta och ha koll på väder, vind, sjöar och vattendrag. Ett blixtlökaliseringsystem, som registrerar ett blixtnedslag kan t.o.m tala om hur gammal en blix är.

ERIK ENGSTRÖM talade om klimatförändringarna, hur växthuseffekten ökar, om havsisens utbredning i Arktis, globala klimatförändringar, hur temperaturen beräknas öka, mer i Sverige än globalt och mer i norr än i söder, att havsvattenytan beräknas stiga med 3mm per år. Vår generation lär väl kunna få gå på torra land här uppe i Norden i alla fall, hoppas vi. Efter en mastig information fick vi göra en rundvandring där vi även fick se hur de tog emot, registrerade och gjorde beräkningar för de väderrapporter, som vi får höra under dagen. All information kommer med några minuters intervaller, printas ut och sparas för all tid framöver, så där fanns en jättelokal enbart för det.

EFTER ALL DEN BREDA informationen vi fått kände vi oss mogna för att tacka för oss och åka hemåt igen i det dålig "vädret".

I väntan på visningen

Det är bara att sitta med armarna i kors

Tack alla vänner för en trevlig dag.

Maj-Britt

Kommer dom inte snart

Sätt dig i mitt knä så länge

Kanske kommer dom nu

Kjell Andersson

Kjell Andersson har avlidit

SYDÖSTRA Mun- och Halscancerföreningens förre ordförande Kjell Andersson avled den 12 november.

Kjell har betytt mycket för vår förening och även för förbundet. Under en så lång tid som elva år var Kjell vår ordförande. Tillsammans med Eivor gjorde Kjell en stor insats för vår förening, höll ihop styrelsearbetet och ordnade medlemmöten och andra aktiviteter på olika platser inom vårt område. Under Kjells ordförandetid ökade föreningens medlemsantal kontinuerligt och den är nu störst bland våra elva regionalföreningar.

Under ett antal år var Kjell också sekreterare i förbundsstyrelsen.

VI KÄNNER STOR TACKSAMHET för Kjells insatser och för den person han var. Våra tankar går i dag också till Eivor som alltid har funnits vid Kjells sida.

Sydöstra Mun- och Halscancerföreningen
genom Ulf Jönson

Gå in och titta på vår hemsida
www.mhcforbundet.se

*God Jul &
Gott Nytt År*

önskar
Styrelsen i
Laryngfonden

**God Jul &
Gott Nytt År**

önskar
Kanslipersonal och
Mun- & Hals-
redaktionen

*God Jul &
Gott Nytt År*

önskar
Mun- & hals-
cancerföreningen
Södra Sverige

Utbildning

Utbildning för patientinformatörer

BAKGRUND

Inom vårt område finns patientinformatörer runt om i landet, knutna till universitetssjukhusen och som regel också involverade i MHCF:s lokal- och regionalföreningar. Patientinformatörernas viktiga uppgift är att utifrån sin självupplevda situation informera patienter som ska laryngektomeras. Frågan om patientinformatörernas behov av utbildning och information har från och till varit aktuell. Förbundsstyrelsen har därför beslutat uppdrå åt en arbetsgrupp (Gunilla Beling, Viola Landewall, Ulf Jönson) att närmare undersöka utbildningsbehovet.

ENKÄT

För att få kunskap, både om hur utbrett systemet med patientinformatörer är och informatörernas utbildningsbehov, har vi sänt en enkätförfrågan till samtliga åtta universitetssjukhus och MHCF:s elva lokala och regionala föreningar. Från universitetssjukhusen har vi fått svar från flera befattningshavare, läkare, kuratorer, logoped och sjuksköterskor, vilket medfört att vi fått in totalt 14 svar och från föreningssidan har nio svarat.

Samtliga sjukhus har svarat att de har tillgång till patientinformatörer medan sju av nio föreningar säger sig ha informatörer inom sitt verksamhetsområde. De flesta av informatörerna är alltså knutna till en förening.

Vi frågade också vilka befattningshavare på sjukhusen som tar initiativ

till att kontakta en patientinformatör. I de flesta fall är det sjuksköterska, kurator eller logoped som svarar för den kontakten. Endast i ett fall är det läkare som tar initiativet.

Frågorna vi ställde om utbildning är kanske de viktigaste i det här sammanhanget. Åtta av de från sjukhusen som svarat anser att det finns behov av utbildning, fem vet inte och en anser att det inte finns något behov av utbildning. Av de nio föreningarna anser åtta att utbildningsinsatser behövs.

VAD SKA DÅ EN UTBILDNING INNEHÅLLA?

Här har vi också fått många värdefulla synpunkter. Från föreningarnas sida ser man behovet av information från logoped, kurator och andra specialister. Att patientinformatörerna träffas och kan ge varandra stöd och utbyte av erfarenheter tycker föreningarna också är viktigt.

Från sjukhusens sida anser man att utbildningen bör ge patientinformatörerna ett vidare perspektiv på den egna situationen. Informatörerna ska ju informera utifrån det självupplevda. Man talar också om individ- och diagnosrelaterad utbildning, kristeori, samtalsmetodik och att kunna tala om hur det är att leva som laryngektomerad.

BEHÖVER OCKSÅ ANDRA KONTAKT MED PATIENTINFORMATÖREN?

Sju föreningar och åtta från sjukhusen anser att också munhåle- och

svalgopererade bör få möjlighet till kontakt med en informatör som har självupplevd erfarenhet av denna behandling. Ungefär lika många anser att även de patienter som enbart strålbehandlas också bör få möjlighet till en sådan kontakt.

SAMMANFATTNING

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att svarsfrekvensen på vår lilla enkät är hög och att svaren visat att patientinformatörer finns vid de allra flesta sjukhusen. Det framgår också att utbildning och informationsutbyte behövs och att kontakten med en informatör borde vara möjlig också för andra patientgrupper.

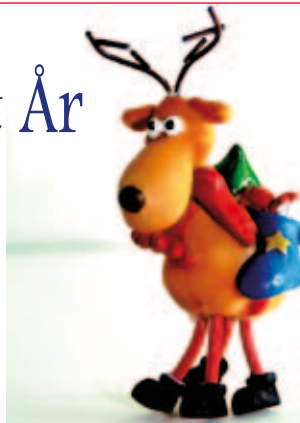
HUR GÅR VI VIDARE?

Arbetsgruppen kommer nu att utifrån enkätsvaren ta fram förslag på utbildning/information, engagera olika föreläsare samt bjuda in informatörerna till en utbildningsdag.

Ulf Jönson

God Jul & Gott Nytt År

önskar
Mun- &
Halscancerföreningen
Dalarna

God Jul och Gott Nytt År

önskar
Mun- & Hals-
cancerföreningen
Västmanland

Avtackning

Reportage från Universitetssjukhuset i Örebro

DEN 16 SEPTEMBER tackades Sten-Ove Pettersson, Karlstad, av efter ca 12 år som informatör för patienter som planeras för laryngektomi och deras anhöriga. Avtackningen skedde i fikarummet på Vårdenhet Hud, Plastik och Öron, USÖ. Sten-Ove bjöds på hembakad tårta tillsammans med personalen på vårdenheten och fick blommor och presenter.

DET HAR VARIT ETT SANT NÖJE att samarbeta med Sten-Ove under dessa år. Då jag kom till ÖNH-kliniken år 2001 var detta system för information redan igång och det var bara att ta vid. Under åren har det blivit många tillfällen för mig att ta kontakt med Sten-Ove via telefon och be honom komma till Örebro för att träffa många gånger oroliga patienter och anhöriga. Och jag har inte fel om jag påstår att alla patienter och anhöriga har varit betydligt mindre oroliga då de gått härifrån oss efter att ha träffat Sten-Ove. De har då fått tagit del av hans berättelse om hur det var för honom före och efter operationen och hur han funnit sätt att hantera sin nya tillvaro som laryngektomerad. Han har genom att dela med sig av sitt liv visat på att han har en god livskvalite och ser inte på sig själv som en människa med svårigheter och hinder. Han har gärna och ofta delat med sig av sin härliga humor och positiva livsinställning och genom detta förmedlat hopp om framtiden för patienter och anhöriga. Han har visat på att han kan njuta av livet – äta god mat, åka på resor, köra bil och umgås med människor. Det positiva i att höra hans trygga värmländska dialekt sparade aldrig på kommentarer från patienter och anhöriga. Genom att dessa fått träffa Sten-Ove har de lättare kunnat känna förtröstan inför det

Sten-Ove avtackas av personalen

som komma skall. Sten-Ove har också funnits till hands för kontakt och ibland besökt patienten på sjukhuset efter operationen. Många gånger har han haft kontakt via telefon med patienter och anhöriga efter många år.

MED ANDRA ORD är jag som kurator på ÖNH-kliniken mycket tacksam att det funnits denna fina möjlighet att kunna förmedla hopp till patienter och anhöriga i en svår situation. Jag känner även som privatperson mig privilegierad av att ha lärt känna Sten-Ove under dessa år.

STEN-OVE LÄMNAR nu över till en ny informatör (Ulf Wernström, Karlskoga) och jag ser fram emot fortsatt samarbete omkring information till patienter och anhöriga och

hälsar honom varmt välkommen. Även ett tack till förbundet som via föreningarna gör det möjligt att på olika sätt skapa värdefulla kontaktytor mellan de som gått igenom behandling av cancersjukdom och de som står framför detta.

Med vänlig hälsning
Barbro Arvidsson
Kurator
ÖNH-kliniken
USÖ

*Och kassör i Örebro/
Värmlandsföreningen*

Medlemsmöte i Norrland

M&H-föreningens Norrlandsmöte i Umeå

GEMENSKAP OCH TRIVSEL präglade den tvådagars träff som Mun&Halscancer-föreningen Norrlands medlemmar hade i björkarnas stad i slutet av augusti. De flesta björkarna hade så smått börjat skifta i gult och höstvinden drog aningen kallt utanför hotellet, men stämningen där inne var varm och gemytlig. Trots att många har långa och tidskrävande resvägar, hade ett drygt sextiotal medlemmar kommit.

FÖRUTOM FÖRENINGSMÖTET och en viktig, givande samvaro, fick medlemmarna också lyssna på två mycket intressanta **FÖRELÄSNINGAR**.

Professor Göran Laurell ifrån Onkologen i Umeå pratade bland

annat om sjukvårdens rutiner vid cancerbesked, behandling och eftervård, samt om vägar tillbaka till en ny vardag.

Den andra föreläsningen som hölls av professor Pär Salander, handlade om de strategier och talesätt som vi människor ofta använder oss av för att kunna hantera chocker och kriser. Mycket intressant och många log igenkännande.

JA LIVET ÄR OFTA ett tillstånd av mycken glädje, men tyvärr också ibland av saknad och sorg. En tyst minut hölls under måndagen då en av våra medlemmar tyvärr nyss avlidit.

MÅNDAGSKVÄLLEN avslutades med en välsmakande MIDDAG, vars meny blev mycket uppskattad, och ett behagligt sorl av prat och skratt fyllde den stora matsalen. Många röster hördes om föreningsmötenas och de gemensamma resornas stora betydelse för både drabbade och anhöriga, samt vikten av att där under gemytliga former kunna få ta del av varandras olika erfarenheter. Många nya kontakter och **VÄNSKAPSBAND** knyts. Allt detta kanske också kan vara en viktig del i själva läkeprocessen. De två möten som hålls varje år är efterlängtdade av många medlemmar.

Rose-Marie Grundström-Linder

God Jul
och
Gott Nytt År

önskar
Mun & Hals-
cancerföreningen
Norra Sverige

God Jul &
Gott Nytt År

önskar
Mun- &
Halscancerföreningen
Örebro och
Värmlands Län

Information från kansliet

FÖR ATT HÖJA SÄKERHETEN och trivseln på arbetsplatsen vid Barks väg 14 besöks lokalerna, utan förvarning, av en vakthund.

Det står ju i olika medier att Säpo höjer säkerhetsrisken för landet och det borde ju även gälla för personalen på kansliet, därför anlitas denna vaktare.

Medlemsmöte

Sydöstra Mun- och Halscancerföreningens medlemsmöte i Jönköping

MÖTET, som planerades av Marianne Franzén och Sven Gottfridsson, ägde rum på Jönköpings hotell- och konferens den 4 september. Efter mötesförhandlingar, föreningsinformation och en mycket god lunch följde föreläsning av Freddie Lewin och Jacob Eriksson från onkologiska kliniken Ryhovs sjukhus i Jönköping. Freddie Lewin är läkare, verksamhetschef på onkologiska kliniken och har forskat kring icke kirurgisk behandling av huvud- och halscancer i 27 år. Jacob Eriksson är sjukhusfysiker. Freddie Lewin framhöll att Laryngfondens bidrag betytt mycket för forskningen och han ser mycket positivt på att få komma ut till föreningarna och informera, samt hoppas på fortsatt samarbete.

Cirka 1200 nya fall av huvud- och halscancer registreras varje år och tar man bort de fall som rör övre matstrupen blir det 900 fall per år, vilket kan jämföras med t ex bröstcancer med cirka 6000 fall per år.

Forskningens inriktning kan indelas i fyra områden:

- Mot tumören
- Epidemiologi
- Rehabilitering

- Mot biverkningar

Varför klarar sig vissa men inte andra trots en identiskt lika situation? Förklaringen är att man numera kan se molekyllära förändringar även i frisk vävnad.

Kombination cellgift och strålbehandling har inte givit önskat resultat. Ett nytt läkemedel utprovas nu men det kan ge biverkningar.

Frågorna kring sjukdomens orsak och utbredning är färdigforskade. Orsakerna är rökning (det farliga

är inte nikotinet utan själva röken i sig) alkohol eller otur.

Ryhov har anställd personal för rehabilitering. Här har även föreningarna viktiga uppgifter med patientinformation, kontaktpersoner och socialt stöd.

Biverkningar är ett stort problem, men ny strålteknik ger mindre biverkningar. Det har gjorts mycket forskning för att strålbehandling ska ge maximal effekt med minimal biverkan. Alla sjukhus i Sverige har samma behandling och samma resultat.

Sverige och Kanada är bäst i världen på strålbehandling.

JAKOB ERIKSSON, sjukhusfysiker som jobbar med strålbehandling inom sjukvården, berättade om IMRT (Intensitetsmodulerad radioterapi) en ny strålbehandlingsteknik, som Ryhos sjukhus började använda i december 2009. Det har tagit lång tid att utveckla tekniken, den började planeras 1988. Sjukhusfysikern optimerar patientens strål-

God Jul &
Gott Nytt År

önskar

**Sydöstra
Mun- & Halscancerföreningen**

Freddie Lewin och Jacob Eriksson i samtal med en föreningsmedlem

Jacob Eriksson

Freddie Lewin

behandling och ansvarar för dosen. Intensiteten varierar i olika delar av tumörområdet, ex. full dos på tumören, 60% i ett område och 10% utanför. Man kan ha många olika delfält som definieras av IMRT. Tekniken räknar också ut vilka vinklar som används för att ge maximal effekt men ej skada vissa organ och vävnader. 34 behandlingstillfällen per patient. Fördelar med IMRT: går bättre att inringa högdosområdet, reducerade doser till närliggande organ, möjlighet att rebestråla, möjlighet att undvika kritiska vävnader som ryggmärg, hjärnstam, synnerv, bakre delen av ögat. Mindre kritiska vävnader är öronspottkörtel, underkäkspottkörtel, innerörat, struphuvudet, främre delen av ögat. Det är önskvärt att undvika svalg, munhåla, matstrupe, hjärnan, mellanörat, underkäken. Viktigast är att bibehålla saliven. Nackdelar med IMRT: längre behandlingstid, tidsödande och komplicerad kvalitetskontroll, större lågdoser.

Nästa steg i Jönköping blir att

Eivor Andersson, Kjell Andersson, Ewerth Franzén och Siv Svensson

använda IMRT på andra patientgrupper, t.ex. prostatacancer. Sjukhuset har två strålmaskiner och behöver en till. Kompetensen finns men pengar saknas. Nu får man ta till skiftgång. En ännu nyare teknik med ytterligare utökad större precision finns men en maskin kostar miljarder, så det kan bli en utrustning som ägs av alla landsting.

Föreläsningen upplevdes av oss mötesdeltagare som mycket informativ och engagerande och gav oss en värdefull insikt om att man från onkologiska kliniken gör allt för att utveckla och ge en så god behandling som möjligt.

**Text: Margareta Jönson
Bild: Jan Jakobsson**

God Jul & Gott Nytt År

önskar
Mun- &
Halscancerföreningen
Gävleborg

God Jul
och
Gott Nytt År

önskar
Hallands
Laryngförening

Cancer i hals- eller munhåla?

Det finns gemenskap med andra i samma situation!
Bli medlem i någon av Mun- & Halscancerförbundets föreningar.

Mun- & Halscancerförbundet (MHCF) arbetar för:

- kontakt och information före och efter behandling
- att hjälpmedel och förbrukningsmaterial skall vara kostnadsfria
- utökade resurser till rehabilitering
- handikappersättning, färdtjänst och kostnadsfri tandvård
- subventionerad utomlandsvård
- forskning och utveckling av hjälpmedel
- bredare informationsverksamhet
- rökinformation i skolorna

Läns- eller regionsföreningar i Sverige finns i:

Dalarna, Gävleborg, Göteborg, Halland, Sydöstra Sverige, Stockholm, Uppland, Södra Sverige, Västmanland, Norrland, Örebro och Värmlands Län.

Vi är en av huvudmännen i Cancerfonden

Vi välkomnar behandlade, anhöriga, sjukvårdspersonal, vänner och andra intresserade som medlemmar.

Gå in och titta på vår hemsida
www.mhcforbundet.se

Ni i föreningarna kan hjälpa redaktionen

Vi vill tacka för de bidrag som kommit in till Mun&Hals. Det är kul att läsa det som kommit in. Hoppas ni fortsätter så.

Bidragen behöver inte handla om vår funktionsnedsättning.

Det kan vara en liten händelse eller incident på 4 rader eller ett A4. Alla är lika välkomna. Varför inte en rolig historia eller egen berättelse om dig själv. Så kör hårt med pennan eller datorn.

Känn dig som en redaktionsmedlem. Försök innan ni skickar in ert material att om möjligt få det digi-

taliserat och helst skickat på e-post, CD eller diskett.

Grovsortera gärna era bilder som är suddiga eller som ni bedömer är ointressanta. Skicka bara de ni vill ha med.

Glöm inte att skriva texter till bilderna och gärna mellanrubriker.

Varma hälsningar från redaktionen

Kansliets telefontider

tisdag–torsdag 09.00–11.30

Måndag och fredag är kansliet stängt

Tel. 08-655 83 10

Mun- & Halscancerförbundet Läns och regionalföreningar med kontaktpersoner

Mun- & Halscancerföreningen Norrland

SVANTE WIKSTRÖM
Prästgatan 25
831 31 Östersund
Tel: 063-13 80 00, mobil: 070-663 12 04
E-post: svante.wikstrom@gmail.com

Mun- & Halscancerföreningen Gävleborg

EVA LUNDGREN
Norr tullsgatan 23 E, 826 31 Söderhamn
Tel: 0270-412 31, mobil: 070-515 90 75
E-post: joe.lundgrens@live.se

Mun- & Halscancerföreningen Dalarna

PER TESTAD
Kung Magnigatan 19, 791 62 Falun
Tel: 023-827 29, mobil: 070-372 84 94
E-post: logopedutb.falun@ltdalarna.se

Mun- & Halscancerföreningen Uppland

GUNILLA BELING
Vasagatan 5 C, 753 13 Uppsala
Tel: 018-50 12 61, mobil: 073-928 34 89
E-post: gunilla.beling@hotmail.com
mhcfuppland@gmail.com

Mun- & Halscancerföreningen Örebro och Värmlands Län

LARS HALLGREN
Kyrkvägen 4, 711 72 Vedevåg
Mobil: 070-566 04 91
E-post: larshallgren@live.se

Mun- & Halscancerföreningen Västmanlands Län

KAARLO VUOLLE
Lerkärilsgatan 10, 723 51 Västerås
Tel: 021-41 74 76
E-post: kaarlo.vuolle@swipnet.se

Mun- & Halscancerföreningen Stockholms Län

GUNNAR SCHNEIDER
Fiskarstugan 1, 746 93 Bålsta
Tel&Fax: 0171-535 54, mobil: 070-65 905 65
E-post: g.schneider@telia.com

Sydöstra Mun- & Halscancerföreningen

ULF JÖNSON
Bottna, Lindbacken, 614 97 Söderköping
Tel 0121-40026, mobil: 070-413 27 81
E-post: ulfjonson.012140026@telia.com

Mun- & Halscancerföreningen Göteborg

GÖSTA JORHEDE
Väderbodarna 5, 8 tr, 418 35 Göteborg
Tel & Fax: 031-56 35 41,
mobil: 070-734 05 65
E-post: Gullvi.Jorhede@comhem.se

Hallands Laryngförening

KENNETH DANFELTER
Middagsvägen 18, 302 59 Halmstad
Tel: 035-12 91 03, mobil: 073-360 6622
E-post: kenneth.danfelter@spray.se

Mun- & Halscancerföreningen, Södra Sverige

LENNART JOHANSSON
Per Albin Hanssons väg 56 B,
214 63 Malmö
Tel&Fax: 040-96 23 40
E-post: lennart.willy@telia.com

Mun- & Halscancerförbundet

KRISTINA HENRIKSSON, STAFFAN HAGELIN
Barks väg 14, 170 73 Solna
Tel: 08-655 83 10
Fax: 08-655 46 10
E-post: kansli@mhcforbundet.se
Hemsida: www.mhcforbundet.se

KAPITEX

Laryngofoam engångsfilter med Hydrolox #1 Foam, hudfärgat

Har stor kapacitet att hålla kvar fukten i utandningsluften. Är hydrofilt, d.v.s. drar till sig fuktighet; 30% mer än "vanligt skumgummi". Filtrerar den luft du andas in; damm och partiklar fångas upp i filtret. Är formstabil och påverkas inte av vatten, tvål eller svett. Är giffritt, och innehåller inga skadliga ämnen. Är mjukt och behagligt med rundade hörn, formbart och skonsamt för huden. Värmer och fuktar inandningsluften. Minskar risken för uttorkning av slemhinnorna i andningsvägarna. Minskar slembildning och hosta. Fäster lätt på huden, tolereras av de flesta och sitter bra.

Önskar Ni ytterligare information, ring eller skriv till logoped Lena Lageson.
Kapitex Scandinavien, Reséns väg 16 D, 370 24 Nättraby, Tel./Fax: 0455 22275
E-Mail: lena.lageson@globalnet.net
www.kapitex.com & www.kapitex.dk

POSTTIDNING B

Mun- & Halscancerförbundet

Barks väg 14

170 73 SOLNA

*Atos Medical
önskar alla
God Jul &
Gott Nytt År!*

Atos Medical AB • Box 183, 242 22 Hörby • Tel: 0415-198 00 • Fax: 0415-198 98
E-mail: info@atosmedical.com • www.atosmedical.com

Atos Medicals produkter och expertis har utvecklats i nära samarbete med ledande institutioner, läkare, forskare, logopedier och patienter från hela världen. Alla fakta och argument bygger på resultat från kliniska studier. 1987 började Atos Medical utveckla den första Provox-röstventilen. Vi har sedan dess arbetat intensivt för att utveckla Provox till att bli marknadens ledande system för röst- och lungrehabilitering. Vi fortsätter med att avsätta stora resurser på produktutveckling och utbildningsprogram inom öron- näs- och halsspecialiteten. Vi har ett tydligt mål: Atos Medical ska även i framtiden vara ledande inom hela detta specialismråde.

ATOS

MEDICAL

Leading the way in FNT